

Республикэм иЛэшъхьэтетхэм афэраз

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат гъэтхатэм и 20-м Теуцожь районым зэрэщылагъэр, къоджэдэхэм ащыщхэм зэлулэгъу зэрадырилагъэр, ахэм ягумэкыгъохэм зызэращигъэгъозагъэр ыкIи Iэпылэгъу афэхъунэу зэригъэгугъагъэхэм фэгъэхьыгъэ статья тигъэзет къыщыхэты-уыгъагъ. Нэшъукъуае щыщ бзылфыгъэ хэкIотагъэу КIыкI Аминэт а мафэм Къумпыл Мурат лъэлукIэ зыкы-фигъэзэгъагъ. Ащ илъэлугъэр иунэ газыр зэрыкIорэ трубэр пэчыжъэшъ, къырищIэлэн ылъэкIырэнпышъ, ащIкIэ Iэпылэгъу кыфэхъунэу ары. Къумпыл Мурат бзылфыгъэр кыгъэгугъэгъагъ илъэлугъу фигъэцэкIэнэу ыкIи ащ лыпы-тэу зэлулэм хэлэжъэрэ иIэпылэгъухэм унашъо афишIыгъагъ Аминэт иунэ газыр фырашэлэнэу. Охътабэ тырамы-гъашIэу а IофыгъошIур зэшIуахыгъ, КIыкI Аминэт иунэ газыр ращэллагъ.

Аминэт лытэныгъэ къызэрэфашIы-гъэр, Iэпылэгъу къызэрэфэхъугъэхэр игонэшхо хъугъэ ыкIи тигъэзет къыз-фигъэфедэзэ мыщ фэдэ сатырхэмкIэ республикэ пащэхэм зафэгъазэ: «Илъэс пчъагъэхэм къахIоцI гумэкIыгъошхоу сызхэтыгъэр псынIкIэу кысфызэшIо-зыхыгъэхэу АР-м и Премьер-мини-стрэу Къумпыл Мурат, ащ иIэпылэгъу-хэу Теуцожь районым иадминистрация ипачэу ХъачмамыкIо Азमत, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепу-татэу Хъабэхъу Юрэ, администрацием иIофышIэхэу Бэгъушъэ Борисэ, Тхьар-къохъо Руслан, Хъабэхъу Байзэт ыкIи Тхьаркъохъо Шыумафэ лъэш дэдэу сафэраз, тхьаегъэпсэушхо ясэлэ. Арэу псынIкIэу, ыпкIи хэмылгъэу газыр кысфырашэлэнэу шIошъхъугъаеу щытыгъ, ау ар кысфашIагъ, яшIогъэ-шхо кысэкIыгъ. Ахэм сафэлъало ягу-хэлъхэр къадэхъунхэу, псапэу ашIагъэм фэдэ минкIэ къафигъэзэжъынэу, псау-ныгъэ пытэ, щыIкIэ дахэ яIэу щыIэн-хэу! АР-м и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан тхьаегъэпсэушхо есэлэ цыф-хэм ягумэкIыгъохэр зэхэзышIыкIыхэрэ ыкIи шIу афэзышIэрэ кIалэхэр зыхэт ко-мандэ шIагъо зэриугъоигъэм фэшI».

(Тикорр.).



Уасэхэм, лъэпкь

зэфыщытыкIэхэм атегушIагъэх

Тыгуасэ, мэлылъфэгъум и 2-м, щынэгъончъэнымкIэ Советэу АР-м и Лышъхъэ дэжъ щызэхашагъэмрэ хэбзэхъанымкIэ коор-динационнэ Советымрэ зэхэсыгъо зэдырIагъ. Ар зэришагъ Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан. Iофтхьабзэм хэлэ-жъагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шъхьалэу Лылужъу Адам, хэбзэхъумэкIо ыкIи муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ къэлэ ыкIи рай-он администрациехэм япашэхэр, нэмыкIыхэри.

ПсэупIэ-коммунальнэ хызмэтымкIэ щылэ хэбзэгъэуцугъэр республикэм зэрэщыгъэцэкIэрэм, ащIкIэ гумэкIыгъоу, щыкIагъэу щылэхэм апэрэ Iофыгъоу зэхэсыгъом къышIалэтыгъэр фэгъэхьы-гъагъ. Мыщ епхыгъэу къэгущыIагъ АР-м ипрокурор шъхьалэу Василий По-словскэр. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, ком-мунальнэ фэлэ-фашIэхэм альэныкъокIэ щылэ хэбзэгъэуцугъэр блэкIыгъэ илъэ-сым гъогогъу 524-рэ аукъуагъэу про-куратурэм кыыхыгъэщыгъ. УплэкIун-хэм ауж IэнатIэ зылыгъ пэшэ нэбгырэ 92-мэ дисциплинарнэ ыкIи нэбгырэ 41-мэ административнэ пшъэдэкIыж-хэр арагъэхьыгъэх. Джащ фэдэу хы-кумым Iофхэр зехифынхэу пчъагъэрэ зыфагъэзэгъ.

Коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм альэ-ныкъокIэ щылэ уасэхэр зэрэным обще-ствэр зэрымгъэразэрэр, цыфхэм яфи-тыныгъэхэр бэрэ укъуагъэхэ зэрэжурэр, джащ фэдэу гъэлорышIэкIо компание-хэм япшъэрылгъэр тэрэзэу зэрамыгъэ-цэкIэхэрэр къылуагъ цыфхэм яфитыны-гъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгеим щылэ Анатолий Осокиным.

Унэхэм, псэуалгъэхэм яшIын ыкIи псэупIэ фондир зэрагъэфедэрэм альпы-

лээрэ къэралыгъо инспекцием и Гъэ-IорышIапIэ ипачэу Кушъу Асыет Iофыгъо шъхьалэхэм нахъ къащыуцугъ, ахэр дэгъэзыжыгъээнхэмкIэ ашIэрэм къытегушIагъ. Уасэхэр зэрэным, бэу зэтет унэхэм ягъэцэкIэжъын зэрэзха-цэрэм зэрымгъэразэрэр, нэмыкIхэм и япхыгъэ тхьаусыхэ тхылхэр бэу кы-зэралэкIахэрэр ыкIи ахэм япчъагъэ зэрэхахъорэр ащи кыыхыгъэщыгъ.

— Коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм альэныкъокIэ щылэ уасэхэм цыфхэр амыгъэразэхэу бэрэ къызэрэхэкIырым тыщыгъуаз. Нэжъ-Iужъхэм пенсие тIэкIоу къаратырэм ызыныкъо мыщ пIуагъэхъан фаеу кыыхэкIы. Гъэлоры-шIэкIо компаниехэу е нэмыкI структу-рэхэу зишъэрылгъэр тэрэзэу зымыгъэ-цэкIэхэрэм, хэбзэгъэуцугъэр зыкуохэ-рэм мыщ дэжъым пытагъэ хэлъэу уадэ-зекIон фае. ЩыкIагъэу щылэхэр зы мафэкIэ зэшIохыгъэ хъушIхэп, ахэм чэ-ци мафи уапылтын, уналэ атебгъэтын фае. Ащ дакIоу мы гумэкIыгъом идэгъэ-зыжъын Iоф дэзышIэн фэе къулыкъу-хэм зэкIэми язэпхыныгъэ джыри нахъ агъэпытэныр, тицыфхэм яфитыныгъэ-хэр къаухъумэныр пшъэрылгъэ шъхьалэу цыт, — къылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Лъэпкь зэфыщытыкIэхэм альэны-къокIэ Iофхэм языхэт зыпкъ итыным пае шIэгъэн фаехэм, ащIкIэ министер-ствэхэм, комитетхэм, къулыкъуэхэм ыкIи ведомствэхэм Iофэу агъэцэкIэрэм фэгъэхьыгъагъ ятIонэрэ Iофыгъоу зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр зытегушIа-гъэхэр. Мыщ епхыгъэу гушIлэхэр къа-шыгъэх АР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ иминистрэ игуадзэу БрантIэ Мурадинрэ республикэм лъэпкь IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкьэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет ит-хьаматэу Шхьэлэхъо Аскэррэ.

— Адыгеим непэ илъ лъэпкь ыкIи дин зэгурыIоныгъэр гъэпытэгъэныр, республикэм бырсыр къызылхъэ зышIоигъо кIуачIэхэм тапэуцужьыныр пшъэрылгъэ шъхьалэхэм зэу ащыщ. Уры-сыем ихэбзэгъэуцугъэ диштэу тишъо-лпыр щыпсэунэу къэкIуагъэхэм сы-дигъуи тафэчэфэу тапэгъокIы, ащIкIэ лъэпкь зэхэдз тилэп. Ау фитыныгъэ ямылэу исхэр къыздикIыгъэхэм дгъэ-кIожьынхэ фае. Мамырынгъэмрэ зэгурыIоныгъэмрэ анахъ лъапIэ щылэ-пышъ ахэр дгъэпытэгъэхэ Iоф тшIэн, ты-зэдэпсэун, тызэгъусэу Адыгеим хэхо-ныгъэхэр ышIынхэм, ыпэкIэ лыкIо-тэным тадэлэжъэн фае, — къылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Iофыгъоу зытегушIагъэхэм яп-хыгъэу зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэм унэшъо гъэнэфагъэхэр ашIыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ къытэу гъэсэныгъэм ылъэныкъокIэ Iоф зэри-шIэрэм, Iэпэлэсэныгъэ ин зэрэхэлъым, къыткIэхъухъэхэрэм яегъэдженрэ япIунрэкIэ гъэхьагъэхэр зэришIыхэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралы-гъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль фагъэшъошагъ **ХьокIо Мары-ет Аскэрбий ыпхъум**, Тэхьутэмы-къое районимкIэ къуаджэу Тэхьутэ-

мыкъуае дэт муниципальнэ бюджет уч-реждениеу «Гъэсэныгъэ зышарагъэгъо-тырэ гурыт еджапIэу N 1-р» зыфилорэм ублэпIэ классхэмкIэ икIэлэегъаджэ.

Илъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ хэлъэу гъэсэныгъэм ылъэныкъокIэ Iоф зра-шIэрэм, егъэджен-пIуныгъэ Iофыр нахъышIоу зэхэщэгъэным ашъхьэкIэ ялахэ зэрэхашIыхэрэм, къыткIэхъу-хъэхэрэм яегъэдженрэ япIунрэкIэ

гъэхьагъэхэр зэрашIыхэрэм афэшI Ады-гэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль афагъэшъо-шагъ:

— **Брюханова Татьяна Эдуард ыпхъум**, Красногвардейскэ районимкIэ селоу Белэм дэт муниципальнэ бюджет учреждениеу «Гъэсэныгъэ зышара-гъэгъотырэ гурыт еджапIэу N 4-р» зыфилорэм ипачэ егъэджен-пIуныгъэ

IофымкIэ игуадзэ, биологиемкIэ кIэ-лэегъаджэм;

— **Еутых Нурыет Мыхьамодэ ыпхъум**, Красногвардейскэ районим-кIэ къуаджэу Хьатикъуае дэт муниципальнэ бюджет учреждениеу «Гъэсэ-ныгъэ зышарагъэгъотырэ гурыт еджа-пIэу N 2-у Ю.К. ШхьакIэмыкIом ыцIэ-кIэ шытыр» зыфилорэм технологиемкIэ икIэлэегъаджэ.



Партием ыцIэкIэ зыкъэзыгъэлъэгъоштыр къыхахыгъ

федеральнэ шьолъырымкIэ идепартамент ипашэу Михаил Беликовым, МыекъуапэкIэ партием иотделение ипашэхэм Президиумыр къагъэпсыгъ.

Партием ыцIэкIэ хэдзынхэм ахэлъэжыгъахэм икыгъэлъэгъон упчIэ шъхьалэу зэхэсыгъом илагъэр. Гъэтхапэм и 28-м шыIэгъэ пэшIорыгъэш мэкъэтынэм изэфэхысыжъхэмкIэ, кандидатитIу пхырыкIыгъагъэр — партием итхьаматэ ишьолъыр общественнэ приемнэ илофшIэу Роман Гусевэу мэкъэ 23-рэ изыгъэкъугъэмрэ джырэ уахътэм Мыекъуапэ ипашэ ипшъэрлэхэр зыгъэцIэкIэхэу мэкъэ 91-рэ изыгъэкъугъэ Александр Наролинымрэ.

Кандидат хъу зышIоигъоохэм ягъэхэлхэр къызыралотыкIыхэ нэуж шъэф шIыкIэм тетэу мэкъэтынэр зышIуахыгъ. Зэфэхысыжъхэм къызрагъэлъэгъуагъэмкIэ, зэхэсыгъом

хэлъэжыгъэ нэбгырэ 75-мэ Наролиным дырагъэштагъ, ащ къенэкъокъуштыгъэм ригъэкъугъэр мэкъэ 19, зы бюллетеным кIуачIэ имыIэу алыгътагъ.

Цыхъэ къызэрэфашIыгъэмкIэ Александр Наролиным партием хэтхэм рэзэныгъэ гушыIэхэр афигъэзагъэх ыкIи Мыекъуапэ исоциальнэ-экономическэ зытет зэхокIыгъэнымкIэ зэшIуихырэ Iофыгъоохэм ащигъэгъозагъэх. Мы IэнэтIэ иным пшъэдэкIыжъэу пылбыр ыкIи мэхъанэу иIэр икыу фэдизэу къызэрэгъурылохэрэр ащ къыхигъэшыгъ.

Шъугу къэдгъэкIыжъын, тапэкIэ Мыекъуапэ пашэу иIэгъэ Михаил Черниченкэм ипалъэ ыпэу иIэнатIэ къызэригъэIылыгъэм ыпкъ къыкIыкIэ хэдзынхэр жьоныгъокIэ мазэм и 26-м шыIэштых. IэнатIэм фэбэнэшт кандидатхэм ятхылыгъэр мы мазэм и 10-м нэс хэдзынхэмкIэ Мыекъуапэ ичIыпIэ комиссие ратынхэ ыкIи зышарагъэтхын фае.

Цыфхэр къырагъэблагъэх

Джырэ адыгэ искусствэм икыгъэлъэгъонэу «Оттенки церковского» зыфиIорэр мэлылфэгъум и 10-м Москва къышызIуахышт. ЗэлашIэрэ адыгэ сурэтышIхэм, автор ныбжыкIэхэм ялофшIагъэхэр къэгъэлъэгъоным хэхъаштых.

Черкес культурэм и Фондэу «Адыгэхэр» зыфиIоу Ю. Къалмыкъым ыцIэ зыхырэ рэIэпыIэгъоу, Хьэшхъожь Динэрэ Мария Муссовамрэ, галерееу «Лес» зыфиIорэр мы проектым кIэщакIо фэхъугъэх. Пшъэрлэ шъхьалэу зэхэщакIохэм зыфагъэуцужьырэр лъэныкыо зэфэшхьафхэр зыхэхъыгъэ къэгъэлъэгъоным ишIуагъэкIэ Москва щыпсэурэ цыфхэр адыгэ культурэм нэIуасэ фэшIыгъэнхэр ары.

Урысые Федерацием илгъэпкъ IэпIасэу Александр Пазовым, Урысыем исурэтышIхэм я Союз хэтэу Мурат Мисаковым, Сирием щыщ кIэнэкIэ сурэтышIэу Эkbала Балага, Урысыем исурэтышIхэм я Союз хэтэу Шьокъэрэ Дианэ ялофшIагъэхэр къэгъэлъэгъоным хэхъаштых. Ар мэлылфэгъум и 10-м къыщегъэжъагъэу и 20-м нэс зIуыхыгъэшт.

(Тикорр.).

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •

ГумэкIыгъоохэр ащызэфэдэх



Муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрация ипашэ ипшъэрлэхэр зыгъэцIэкIэрэ Александр Наролиным IофшIэгъу зIуагъэхэр чIыпIэ зыгъэлорышIапIэхэм ащылажъэхэрэм мы мафэхэм адишIыгъэх.

Ыпэ рапшIэу Мыекъопэ чIыпIэ зыгъэлорышIапIэу N 6-м ар екIоллагъ. Фэтэрыбэу зэхэт унэ 39-рэ ыкIи чIылгъэ унэ 1500-м кIахъэу ащ къыхеубытэ. Ахэм нэбгырэ мин 15-м ехъу ащIэпсэу. Джащ фэдэу кIэлэцIыкIу IыгъыпIищ, гурыт еджэпIитIу хэхъэх.

ГумэкIыгъо шъхьалэу яIэхэм чIыпIэ зыгъэлорышIапIэм ипашэ Александр Наролиным ащигъэгъозагъ. Гъогухэм язытет уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр, псы дэкIыпIэхэм лъэмыдж цыкIухэр ателъхъэгъэнхэ зэрэфаер къылуагъ. ГумэкIыгъоу яIэхэр зэрыт тхьапэм къэлэ администрацием ипашэ ипшъэрлэхэр зыгъэцIэкIэрэр хэпIагъ. Ыпэ рапшIэу цыфыбэ зэрыкIоу, анахъ гъогу зэхэкъутагъэхэм ягъэцIэкIэжъын буж зэрехъаштыр къыхигъэшыгъ. Тхыгъэм хэмыхъагъэу, псауныгъэр зышарагъэпгъэрэ спорт-

комплексэу урамэу Степнаям тетым узэрэкIоллэрэ гъогур зэрэзэхэкъутагъэр къылуагъ.

— Гъогухэм язытет уигъэрэзэнэу щытэп, — къыдыригъэштагъ А. Наролиным. — Ахэм ягъэтэрэжыжын пэIудгъэхъанэу сомэ миллион 200 фэдиз къатIушынэу щыт. Ахъщэр къызэрэсыгъэм тетэу IофшIэнхэм ауж тыхъашт. Джырэ уахътэм урамэу Пионерскэм фыкъуагъэу иIэхэр агъэцIэкIэжыгъэх. ГумэкIыгъоу къэуцухэрэм язэшIохын буж тыхъашт. Остыгъэхэр

икъоу зытемытхэми атедгъэуцожьынхэ фае.

Мы чIыпIэ зыгъэлорышIапIэм гумэкIыгъоу къышыуцухэрэм зэу ащыщ хэкIхэр игъом зэрэдамыщырэр. Ахэр хэхэм зэхакъуагъэх, хэкIыр Iузыщыхэрэр къызыкIохэкIэ, апхъэнкIыжъырэр.

Мы Iофыгъом идэгъэзыжъын буж зэрехъаштыр А. Наролиным къылуагъ. Тикъэлэ шъхьалэу къэбзэныр пшъэрлэ шъхьалэу зэрэщытыр къыхигъэшыгъ. Шэмбэт шIыхъафым

Iофэу ашIагъэхэм акIэупчIагъ. Чыгъ 450-рэ фэдизэу агъэIысыгъэхэм афэсакъынхэ, анаIэ атетын зэрэфаер арилуагъ.

Нэужым гъэцIэкIэжъынхэр зыщищыкIэгъэ гъогухэр къыпIыхъагъэх. Шэмбэт шIыхъафым зынэмысыгъэхэ чIыпIэхэр ыгъэнэфагъэх, мэлылфэгъум и 6-м ыкIи и 20-м шэмбэт шIыхъафэу щыIэштхэм ахэр агъэкъэбзэжъынхэу афигъэпытагъ.

Мы гумэкIыгъо дэдэхэр арых чIыпIэ зыгъэлорышIапIэу N 3-м Александр Наролиным зыкъызэрэфэгъэзагъэр. Мыщ къыхиубыгъэхэрэр чIылгъэ унэх ыкIи нэбгырэ мини 7-м кIахъэу щIэпсэу. Мыжъо зытеть гъогухэу агъэцIэкIэжъын, урамхэу, лъэсрыкIуапIэхэу асфалыт зытыралъхъан фаехэр, нэфрыгъуазэ зыщищыкIэгъэ чIыпIэхэр къыралуагъэх.

Iофыгъоохэм анахъ шъхьалэхэр къыхэхыгъэн зэрэфаер Александр Наролиным къыхигъэшыгъ. Гъогухэм ягъэцIэкIэжъын бэ темышIэу буж ихъаштых. Къэблэгъэрэ шэмбэт шIыхъафхэм чанэу ахэлэжъэнхэу къаджагъ. Урамхэр къызэрагъэнэфыхэрэм, хэкIыр зэрэдамыщырэм ыкIи нэмыкI Iофыгъоохэм ыналэ атыридагъ.

Мы мэфэ дэдэм псэупIэхэу Севернэм, Подгорнэм ыкIи къутырэу Косиновым муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мые-

къуапэ» иадминистрация ипашэ ипшъэрлэхэр зыгъэцIэкIэрэ Александр Наролиным ашIагъ. Ыпэ рапшIэу Севернэм дэт гурыт еджапIэу N 27-м Iухъагъ. Ащ ипашэу Алексей Синельниченкэм еджапIэм илгъэс 40 хъугъэу Iоф зэришIэрэр къылуагъ. Гъэсэнныгъэм игъэкIэжъын къыдыхэлъыгъэгъэ программэм диштэу еджапIэм ищыкIэгъэ Iэмэ-псымэу зэрагъэ-



гъотыгъэхэр къыригъэлъэгъугъ.

ЕджапIэм ищыкIагъэхэр экIэ зэрэригъэгъотыгъыгъым гурыт еджапIэм ипашэ пылгъ. Джырэ уахътэм гумэкIыгъо шъхьалэу ащ иIэр унэу зычIэтым ышъхъэ зэблэхъугъэн, псыунэр ежэ еджапIэм хэгъэуцогъэн зэрэфаехэр арых. Ащ нэмыкIэу кIэлэеджакIохэри, поселкэм щыпсэухэрэ сабийхэри зыщыджэгъунхэ алгъэкIышт спортивнэ площадкэ афэшIыгъэныр къалэтыгъэ Iофыгъоохэм ащыщых.

— ГумэкIыгъоу шъуиIэхэм язэшIохын буж тыхъашт, — къарилуагъ А. Наролиным. — Сабыйхэр зыщыджэгъуштхэ чIыпIэ ялэн фае. Гъэмафэм ехъулIэу еджапIэм зыгъэпсэ-фыпIэ къышызIушъухын амал шъуимыIэмэ, лъэIу тхылыгъэр къэшъутыхи, путевкэхэр къафидэтхыштых, лагерьхэм дгъэкIоштых.

егъэджэ 97-рэ щеджэ. Спортзалэу ашIыгъэр, химием ыкIи информатикэм якабинетхэр зэригъэлъэгъугъэх. КIэлэеджакIохэм гушыIэгъу афэхъугъ. КIэлэеджакIо пэпч чыгъ зыщищыгъэIысыгъэ чIыпIэри къырагъэлъэгъугъ.

Александр Наролиным ылгъэгъугъэм ыгъэрэзагъ ыкIи гумэкIыгъо горэ яIэ хъумэ IэпыIэгъу зэрафэхъуштыр арилуагъ. Джащ фэдэу кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 60-ми шылагъ, нэужым къутырэу Косиновым кIуагъэ.

Республикэм ахъшэу къытIушъыштыр къэлэ шъхьалэм имызакъоу ащ къыпэлъул псэупIэхэми зэрапIуагъэхъаштыр муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрация ипашэ ипшъэрлэхэр зыгъэцIэкIэрэ Александр Наролиным къыхигъэшыгъ.

ПАТИКЪО Анет.
Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан тыхыгъэгъэх.



ШьолыритIумэ язэдэлэжьэныгъэ агъэпытэ



Адыгэ Республикэмрэ Краснодар краимрэ язэныбджэгъуныгъэрэ яздэлэжьэныгъэрэ кыдыхэлъытагъэу ветеринариемкIэ шьолыритIумэ я ГьэларышIапIэхэр зэзэгъыныгъэм здыкIэтхэгъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышъ-

хъэ ипресс-къулыкIу кызыритырэмкIэ, лъэныкIэ зэфэшъхьафхэмкIэ зэдэлэжьэныгъэрэ агъэпсышт — ветеринарием епхыгъэ федеральнэ хэбзэгъэуцугъэхэр амыукIонхэм, бзэджэшIагъэхэр кыыхэгъэщыгъэнхэм, пэшIорыгъэшъ Iоф-

шIэнхэр зэшIохыгъэнхэм Iоф адашIэшт, федеральнэ хэбзэгъэуцухэм шьолыритIумэ пшъэрылгъэу къафашIыхэрэр гъэцкIэгъэнхэм дэлэжьэщтых.

ВетеринариемкIэ ГьэларышIапIэхэми зэгъусэхэу зэшIуахышт Iофыгъохэр агъэнафагъэх. Къэралыгъо ветеринарием лъыплъэныр, псэушъхьэхэм ащыщхэм зэпахырэ уз къахахьэмэ, зэдэлэжьэныгъэрэ агъэпсышт IофшIэн пстэури зэдызэшIуахыныр ахэм къахеубытэх.

Африканскэ емынэр ыкIи нэмыкI зэпахырэ уз шынагъохэр шьолыритIумэ кыарымыхьаным ыкIи зашамыушъомбгъуным япхыгъэ Iофыгъохэр зэхэтхэу зэшIуахыныр агъэнафагъэхэр ащыщых.

Коучерхэм яшIуагъэкIэ

Адыгеим ит хьакIэщ пстэум апэу «Бибэклэ» заджэхэрэм классификацие зэришыгъагъэр гъэзетым къэтгъыгъагъ. Нэужым ащ изытет, фэло-фашIуагъэцакIэхэрэр «жыогъуи 4-м» тэфэхэу зэраушэтыгъэр къагъэнфэгъагъ. Джы ащ зыгъэпсэфакIохэр кызырэшъуцухэрэм нэмыкIэу зеклон Iофхэм апылгъэ цыфхэр шызэрэутоихэу хьугъэ. БэмышIэу хьакIэщ бизнесым пылгъэ сэнэхьатлэжхэр хьакIэхэм ыкIи зыгъэпсэфакIохэм узэрэпэгъокIын фаемкIэ мыщ шырагъэджагъэх. Ащ фэдэ семинар зэхэщэгъэныр кызыыхьакIыгъэр Адыгэ Республикэм шагъэцкIэрэ программэу «Адыгэ Республикэм 2012 — 2014-рэ илъэсхэм зеклоным зыщегъэушъомбгъугъэныр» зыфиIорэм кыдылгъытэрэ Iофыгъохэм язэшIохын ары.

Семинарым нэбгырэ 25-рэ хэлэжыагъ. Ахэр коучерхэм (зисэнэхьат шIэныгъэ дэгъу фызиIэ цыфхэр) джырэ уахьтэм диштэу хьакIэщхэм Iоф зэрашъышIэнэу

щыгъым нэIуасэ фашIыгъэх. Ахэр классификацие зэрэпшъыштхэр, хьакIэхэм агъэфедэнэу шыIэ фэло-фашIэхэр, амалэу ялэхэр зэрэбгъэ-шIэштхэр, нэмыкIэхэри къафалотагъэх.

— Зеклоныр Адыгеим щыбгъэпсыным хэхьэ цыфхэм тэрэ-зэу ыкIи дахэу узэрэпэгъокIын фаер. Ар зэхьадгъэшыкIынэу ары семинарыр зыкIыгъэщэгъагъэр. Дунэ мэхьанэ зиIэшт гъэпсэфыпIэу «Лэгъо-Накъэ» тэгъэпсэфыкIэ, сэнэхьат зэфэшъхьафхэр зиIэ цыфхэри дгъэхьазырынхэу тыфай. Ащ изакъоп, илъэс кьэс зипчъагъэ хэхьорэ зыгъэпсэфакIохэми укызырадеклоныштыр, ящыкIэгъэ Iофхэр зэрэпэгъо-хыштхэр, ятлонэрэуи ящэнэрэуи къафалотагъэ ашIоигъо зэрэпшъыштхэм мэхьанэшхо иI. Арышъ, тапэки коучерхэр къедгъэблагъэхэзэ, семинархэр зэхатщэхэзэ тшышт, — еIо АР-м зеклонымрэ зыгъэпсэфыпIэхэмрэкIэ и Комитет итхьаматэу Къэлэшыгъо Инвер.

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

ИСКУССТВЭМРЭ ШIЭЖЬЫМРЭ

Музеир уахьтэм дештэ

Къэлэ гъэпсыкIэ зиIэ поселкэу Инэм ины, цыф пчъагъэу дэсымкIи, чыпIэу ыIыгъымкIи ТэхьутэмыкIое районым ятлонэрэ чыпIэр шIыгъ: цыфэу дэсыр 18300-рэ, унэгъо пчъагъэр — 9190-рэ. Арышъ, къэлэ гурытхэм ащагъэпсырэ псэуалъэхэм афэдэхэр мыщи дэтынхэр тэфэу алъыти, музей кышыцэIуахыгъ.

Тапэки, шъыпкъэ, мыщ музей дэтыгъ, ау ар поселкэу музейеу щытыгъэп, гурыт еджапIэу N 2-м иягъ. Совет хабзэм иилъэсхэм тарихым имузей зэтегъэпсыхьагъэу щытыгъ. ЕджэпIэ шагум унэ шъхьафэу ар дэтыгъ, тIоу зэтетыгъ.

Виктор Королевыр еджапIэм ипашэ игодзагъ, тарихымкIэ урокхэр аригъэхьыштыгъ. Ары музей зыгъэпсыгъагъэр, IэпыIэгъушIоу ащ иIагъ АкIэIу Любэ. Музеир зычIэтыгъэр цыкIугъэми, В. Королевым дахэу зэригъэфэгъагъ, къагъэлэгъорэ пкыгъохэм къахIурэ чыпIэхэр къафигъотыгъагъэх. КIэлэгъаджэхэу, еджакIохэу, шIэныгъэлэгъэхэу, медицинэм иIофышIэхэу, культурэм ыкIи нэмыкIэхэм яIофышIэхэу бэдэд мыщ чIэхьагъэхэр. В. Королевым сыд фэдэ упчIэ джэуап икIу ритыжыны ыльэкIынэу амал иIагъ.

Джащ тетэу Iофхэр лъыкIуа-

тэхэзэ, ыныбжъ икIуи, зигъэпсэфынэу В. Королевыр тIысыжыгъэ, ипсауныгъи кызыщыкIогъагъ. Музеим зи лъымыплъэжэу гум кызынэм, уахьтэр ыгъэфеди, предприниматель горэм унэр ыкIи ащ кыгъэгъунэрэ чыгур ышъфыжыгъагъэх. Бэ темышIэу музей зэтегъэпсыхьагъэм иIофшIэн зэпыугъ. Поселкэшхоу, кьалэ пIомы хьуштыр, ащ тетэу кызырэнэгъэр цыфхэм лъэшэу агу хэкIыштыгъэ, зэIукIэхэм а Iофыр къащалэтыштыгъ. КIэщакIохэм унэу музей зычIэтыштыр агъэнэфагъ. Бэрэ емыгушъысэхэу Хьадыпэшъо Заремэ пашэ фашIыгъ. Дэгъу дэдэу тырагъэфагъ: Заремэ — Урысые Федерацием зэкIэ кызыхъэуыб-тэрэ гъэзэныгъэм иIофшIэклэ гъэшIуагъ, илъэс 27-рэ БжыхьэкIэеокIэ еджапIэу N 12-м Iоф шишIагъ, Инэм гурыт еджапIэу N 2-р кыухыгъ. Тапэки БжыхьэкIэеокIэ еджапIэм музей кышыцэIуихыгъэу щытыгъ. Арышъ, музейхэм алъэныкIокIэ IофзехьэкIэ шIыкIэ гъэнэфагъэхэр иIэх.

Заремэ ТэхьутэмыкIое ыкIи Теуцожэ районхэм япсэупIэхэм, Мыекъуапэ, Краснодар ащыIагъ, тарихь пкыгъохэр кыу-гъоигъэх, IэпыIэгъу кыфэхьугъэр макIэп.

Музеир кызыIуахынкIэ мэфэ заулэ нахь къэмынэжыгъэу мыщ щыIагъэх: Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, ТэхьутэмыкIое район администрацием ипашэу Шъхьэлэхьэ Азмэт, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу КIэрмыт Мухьдин. Тарихь-краеведческэ музей гъэрэкIэ шэкIогъум и 5-м кызыIуахыгъ. Ар культурэм и Унэ гулчэу Инэм дэтым хэт. Цыфэу кышыцэIуэхэрэр IофшIэн зэфэшъхьафэу мы музейм шагъэцакIэхэрэм ащыгъуа-зэ мэхъух, ежъхэри ахэлэжэхэу кыыхьы. А зэпстэумэ IофшIэнхэр нахь гъэшIэгъонхэу, гум кIинэжыыхэу ашIы. Музеим ехьылIэгъэ къэбархэр псынIэу цыфхэм алъэлэсых.

Пшъэрылгъэ шъхьаIэу Заремэ зыфигъэуцужыгъэр кыдэхэу — кыткIэхьухьэрэ ныбжыкIэхэр тилъэпкэ итарихь, икультурэ нахь куоу нэIуасэ фэхъух, амышIэщыгъэу бэ зэрагъашIэрэр. Сыд фэдэ упчIэ ялэми, джэуап икIу аритыжынынэу ар фэхьазыр. IэпыIэгъоу иIэхэр кызыфигъэфедэхэзэ, пкыгъо зэфэшъхьафхэм якъэгъотын ишъыпкъэу ыуж ит. Музеир унитIоу зэхэт, зэкIэ-лъыкIокIэ гъэнэфагъэм тетэу гъэпсыгъэ. Дэкъхэр, мэкIай зэхэтхэр ушъагъэх, пкыгъохэр ягъэклугъэх.

Апэрэ унэм узэрехьэу адыгэхэм агъэфедэщыгъэ пкыгъохэр зэрэщытыгъэ шъыпкъэмэ атетэу олъэгъух: Iанэ, онджэкъ, къумгъан, лэджэн, кушъэ, пхъуант. Пхъуантэм ыныбжыр илъэси 150-рэ. Мыхэр ныбжыкIэхэм ашIогъэшIэгъонных, къэбарэу зэхыхьыштыгъэр джы музейм щалъэгъу. Бэ ныбжыкIэхэм упчIэу къатырэр, зэкIэ ашIэ ашIоигъу.

Мары, Инэм гурыт еджапIэу



Сурэтым итхэр: ХьоткIэ Хьызыр, Хьадыпэшъо Зарем, Виктор Королевыр, АкIэIу Любовь.

N 17-м иеджакIохэр музейм къащагъэх. Ахэр ящэнэрэ классым исых, цыф лъэпкэ зэфэшъхьафхэм ясабыых, упчIабэ яI. Сыдэуштэу агъэфедэщыгъэх утыр, хьэщыкор, пIуаблэр, шыкIэпщынэр, сырынэр, пхьэкIычхэр.

Музеим чIэтых Инэм апэрэ унагъоу дэсыгъэхэм яунэхэм сурэтэу атырагъэхэр. Ахэм ащыщ апэу мы чыпIэм къэтIысыгъэгъэ Сиротэ Григорий ичыиф унэ цыкIу исурэт.

1918-рэ илъэсым щылэ мазэм Совет хабзэр гъэуцугъэным пае къутырэу Инэм зэшхохэр шыкIуагъэх. Дзэ Плъыжыым иотрядхэм якомандиргъэх Седин Глеб, Яковлев Александр, Перов Сергей, нэмыкIэхэри. Отрядым икомандиргъэу Перов Сергей Инэм шыкIогъэ заохэм ахэкIодагъ.

Командирхэм ясурэтхэр къэгъэлэгъуапIэмэ атетых, ахэм ацIэхэр урамхэм, заводхэм афаусыгъэх.

Колхоз-совхоз гъэпсыным, илъэситф гухэлъхэм, Хэгъэгъу зэошхом, зэоуж илъэс кIинхэм яхьылIэгъэ материалхэр музейм чIэлъых. Советскэ Союзым и Лпыхужьэу Сивачев Александр ышIэ музейм ехьы. Материалэу зэрагъэпэшыгъэхэр отдел шъхьафхэу зэтеуыгъэх: Инэм щылэ зыхьугъэм кыщегъэжыагъэу 1940-рэ илъэсым нэс, Инэм Хэгъэгъу зэошхом илъэхьан, поселкэр непэ, космонавтэу А.Н. Березовоир, поселкэм ицIыф гъэшIуагъэхэр... Музейм пае джыри материалхэр къаугъоих.

ХЪУИШТ Шъбан.



Медальхэр

«Адамас» къышIыщтых

КIымэфэ Олимпиадэм изэхэщкIо комитетэу «Шъачэ-2014»-м иаужырэ зэхэсыгъо зэнэкъокъухэм теклоныгъэр къащыдэзыхырэ спортсменхэм аратышт медальхэр къэзышIышт компаниер къышыхахыгъ. Ар Урысыем икомпание анахь инхэм ашыцэу, дышгъэм хьап-щыпхэр хэзышIыкIэу, «Адамас» зышIэр ары.

ЗэхэщкIо комитетым ипрезидентэу Д. Чернышен-кэмрэ «Адамас» идиректорхэм ясовет итхьаматэу А. Сидоренкэмрэ зедашыгъэ зэзэгъыныгъэм къызэрэщилорэмкIэ, олимпийскэ ыкIи паралимпийскэ Джэ-гунхэм ахэлэжъэрэ спортсменхэм апае бгъэхэлъхэ минырэ шыщырэ агъэхьа-зырышт. Ахэр зыфэдэштхэр жъоныгъокIэ мазэм цыфхэм арагъэшIэшт.



Доллар миллион 30 къыпэкIэкIошт

Шъачэ шыкIошт Олимпиадэм изэхэщкIо комитет компаниеу 5 Retail Qzoup зыфилорэм зэзэгъыныгъэ дшIыгъ джэгунхэм афэгъэхьыгъэ хьап-щыпэу къыдагъэкIыхэрэр ищапIэхэм ащылуигъэкIынхэу. Къэралыгъом ишъолъыр 45-мэ ащылэ тучанхэм ахэр ащашэ-щтых, япчъагъэкIэ 3500-рэ мэхъух.

Къэблэгъэрэ олимпийскэ зэнэкъокъухэм ятамыгъэ зытешыхьэгъэ пкыгъо зэфэ-шъхьафхэу ащэштхэм афэ-диз джынэс нэмыкI Олимпиадэхэр окIофэхэкIэ ащашэу къыхэкIыгъэп. ПэшIорыгъэшъэу къызэралыгъэрэмкIэ, ахэм доллар миллион 30 фэдиз акIахышт. ЗэхэщкIо комитетым ахьщэр Iоф зэфэшъхьафхэм апэ-луигъэхьашт.

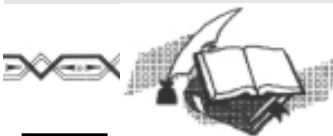
«Ящэнэрэ чIыпIэм тигъэрэзэшт»

Урысые Федерацием спортымкIэ и Министрэу Виталий Мутко зэрилъыгъэрэмкIэ, КIымэфэ Олимпиадэу 2014-м хэлэжъэрэ командэхэм язэнэкъокъухэм тэ спортсменхэм ящэнэрэ чIыпIэр къаышчыдахыкIэ, ар ежы-хэми къэралыгъоми теклоныгъэшIоу афэплэгъунэу шыт.

Александр Жуковыми къызэрилорэмкIэ, медаль пчъагъэу къахьын фаер зыфэдинымкIэ къэралыгъом икомандэ пшъэрылгъэ гъэнэфагъэ фагъэуцурэп. Арэуштэу щытми, тиспортсменхэр зэкIэ апэрэ чIыпIэхэм зэрафэ-бэнэштхэм ичыхъэ тель. Мылькышхо зыхалъхъэзэ агъэ-псыгъэ псэуалъэхэр ахэмкIэ яунэхэм афэдэщтых, яхэгъэгу зышызэнэкъокъуштхэр, ящыфых нахьыбэу яплъы-щтыхэр. Арышъ, медаль анахь лъапIэхэр IэкIыб хэгъэ-гухэм зыдамыхьыжынхэм тыфай. Канадскэ компаниеу Allinger Consuling Inc-м Урысыем икомандэ хэшыпы-кIыгъэ дышгъэ медаль 14-м къышчымыкIэу къыхьынэу мэгугъэ. Ванкувер тиспортсменхэм дышгъэ медали 3 нахь къызэрэщамыхьыгъагъэм ыкIи я 11-рэ чIыпIэр зэрэщаубытыгъагъэм узегупшысэкIэ, В. Мутко ыlorэм дебгъаштэмэ нахь тэрэзэу къытшIошIы.

(Тикорр.).

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •



УсакIоу Къуикъо Шыхьамбий къызыхъугъэр непэ илгъэс 50 мэхъу



ГъашIэм щытIэмыгъэ гупшысэр

Ышъхъэ къырыкIоштыр ышIэу зы цыф закъуи мы дунаишхом къытехъуагъэп. Ау цыкIуи ини гугъэр яплъапIэу мыпшъыжъэу зы лъагъо гъашIэм шыхахы. **Зиакъыл уцугъэм игъогупэ зыдигъэзэщтыр ежъ-ежырэу хехы, сабыим, кIэлэцIыкIоу щыIэныгъэ мыпсынIкIэм ихъагъу-шIэгъугъэ пкIыхьапIэуи зэхэ-зымыфырэм сыдэуштэу усэныр къыштагъа, къы-фэкIуагъа? Сыдэуштэу гупшысэныр фэукIочыгъа? Сыдэуштэу игугъэ лъагъо ыгъотыгъа, теуцагъа ыкIи шыпккъэм рыгъуазэу пхырищыра?**

Джащ фэдэ гупшысэ орхэр къысэпхъэпхъэхых гъэтхэ мээз кIоракIэу мэлъыфгъэум иублэ-пIэ дэдэм кэхъугъэ усакIоу Къуикъо Шыхьамбий санэлэу къызыщиуцорэм. ЗэмкIэ, хэпхы-ни, хэбгъэхъони щымыIэу мы кIалэм игъэпсыкIэ-шыкIэ, итхакIэ сачыгъуазэм фэд, ау, исатыр ушъагъэхэм нэкIэ са-рычъэ къодьер армырэу, гу-кIэ зызасыусэирэм, урыгущо-нэу, еджэркъуаехэм ыкIи, тэ, адыгэхэм тимызакъоу, Темыр Кавказым шыпсэурэ цыф лъэпкхэмкIэ, гугъапIэ къэзы-тырэ усакIо зэрэтиIэр хэзгъэ-унфыхьымэ сшIоигъу.

Къуикъо Шыхьамбий псэ дэдэу, илгъэс 12-м итэу тхэныр ригъэжъагъ. Зиусэ макъэ, зи-гупшысэ бэшIагъэу зтеуцогъэ тхакIу. ИI шIагъэ, иI цыфыгъэ, иI зымы хэмыкIокIэрэ усэ пы-чыгъо жъынч. УсакIор емызэ-щыжъ гъогурыкIу — нитIум алъэгъурэм бэкIэ нахьыб гукIэ ышъэчырэр. Дэхэгъэм, шIугъэм, зэфэгъэм арыгъуазэу илгъагъо хехы, рэшIыкIы щыIэныгъэр, гъэшIэ бгытIуакIэхэу псэ зы-пытыр зыушэтырэр, зыщидзы-ерэп кыным, епэгэкIырэрп хьы-бэим, фэхъазырэу шыпккъа-гъэм игъогу рэкIо. ИкIас ыбзэ, илгъэпкъ, илгъэпкъ, шIоIоф цы-фыбэу пашэ зыфашыгъэхэр. Итворчествэ готэу, илгъэпкъ фэлорышIэ, шъхъэкIафэ хэ-лгышъ, лгъытэныгъэ фашы.

Игупшысэ шъагъэ къызэнэ-

фым, кIалэр джыри сабынгъ. Зынахь лъапIэ щымыIэ ны гукIэгъур игъашIэ зышэкIуа-сэм, идунай ушIункIыгъэ — лыуз иным зэкIиулIагъ, ыгъэ-дынгъ. Ау Тхьэр жъалымэп, Иыхыгъэр ригъэкъужъэу, пхъэ-чыпэ мэшIожъыер гугъэлотэ-жыпIэ зэрэхъоу, кIэлэ Iэтахьом игугъу щигъэгъупшэу усэр къырипэсыгъ. Ары пэблэгъагъ сыдигъуи Шыхьамбий ны-дэлгъ тхыгъэхэр, гупшысэр. Янэ исурэт мыпкIыжъ ныб-жырэу ыгу къынагъ: бжыхъэ класэу губгъо IофшIэнхэр за-ухырэм, янэ адыгэ тхыль зэ-фэшъхьафыбэ ыджыныр икIэ-сагъ, изэкъуагъэп, хьаблэм тес бзылгъыгъэхэр къаклохэти къетIысэкIыштыгъэх. Джащы-гъум, Ныр умышIэмэ еджэгъэ-гъэсэгъэ инэу, мэкъэ шъэбэ IупкIэкIэ къызэрэугъоигъэхэм адыгэ художественнэ тхыгъэ-хэм етIупшыгъэу къафеджэ-щтыгъ. КIэдэлукIыштыгъ зы къогъупэ щысэу ным ымэкъэ зэщиз дахэ Шыхьамбий. Тыдэ щышIэныгъа кIэлэ сабым гум чылэпхъацэ фэхъуштыр зэлугъэкIэмэ?!

Кошхьэблэ районым ит къуа-джэу Еджэркъуае мэлъыфгъэ-гъум и 3-м 1963-рэ илгъэсым Къуикъо Шыхьамбий къышчы-хъугъ. Гурыт еджапIэр къызе-ухым Адыгэ къэралыгъо кIэлэ-егъэджэ институтым филоло-гиймкIэ ифакультет 1980-рэ илгъэсым чIэхьагъ. Илгъэсицэ



щеджагъэу, Москва дэт Ли-тературнэ институтэу М. Горь-кэм ышIэ зыхьырэм чIэхъа-жыи, 1989-рэ илгъэсым ар къы-ухыгъ.

1983 — 1985-рэ илгъэсхэм Советскэ Дзем къулыкъу щы-хыгъ. 1989 — 1994-рэ илгъэ-схэм Адыгэ тхыль тедзапIэм редакторэу Iоф шишIагъ. 1994 — 1996-рэ илгъэсхэм журналэу «Зэкъошныгъэм» иредатор шъхъэлагъ. 1996-рэ илгъэсым къысгъэгъэжъагъэу илгъэс 17 хъугъэу Адыгэ республикэ тхыль тедзапIэм идиректор.

ЕджапIэм чIэсызэ Шыхьам-бий усэным фежъагъ, ытхыхэ-рэр район гъэзетэу «Путь Иль-ичам», хэку гъэзетэу «Социа-листическэ Адыгеим» ыкIи журналэу «Зэкъошныгъэм» ащыхиутэу ригъэжъагъ. Апэрэ поэтическэ тхыльэу «Мазэм инэф» зыфилорэр студентызэ 1987-рэ илгъэсым къыдэкIыгъ. Ащ къыкIэлъыкIуагъэх «Гъа-шIэр — псыкъефэх» (1989), «Гугъэм илгъагъу» (1994), «Звезда кочующего неба» (2001), «Избранные» (2008) зыфилорэ тхыльхэр. Джы имэ-фэкI ехъулIэу ХэшыпыкIы-гъэхэр» зыфилорэр къыдэкIы-нэу щыт.

Шыхьамбий иусэхэм ащыш-хэр журналхэу «Студенческий меридиан», «Литературная уче-ба», «Наш современник» зы-

филохэрэм къащыхаутыгъэх.

ТхэкIо ныбжыкIэхэм я Все-союзнэ зэлукIэу 1988-рэ илгъэ-сым Москва шашIыгъагъэм Шыхьамбий хэлэжъагъ. Къэлэ-шхом щеджэрэ Къуикъом ишIэ-ныгъэ кIуачIи, идунэееплъы-кIи, итхэн Iэпэлэсагы нахь лъа-псэ адзыгъ. Усэным имыза-къоу кIэлэгум шыIэныгъэ лъэ-ныкъуабэмэ дахэу закъыще-гъоты: сурэтшыныр, орэдкъэ-лоныр, гитарэм мэкъэмэ зэфэ-шъхьафыбэ къыригъэIоныр къыдэхъух. Ахэми язакъоп, студент общежитием (самоуп-равлениер щаушэты) игъэпсэ-олъэн, ныбжыкIэхэм ящыла-кIэ нахьышIум фэцэгъэным пашэ фашы. Илгъэси 3-рэ зи-пэцэгъэ общежитиеми, сту-дентыгъоми гукъэкIыжъ фа-бэхэр ыгу къыранагъ. Ны-ты ныбжыкIэхэу, студентхэзэ къызэрэшагъэхэу сабыйхэр зилэхэр мыщ чIэсыгъэх. КIэлэ-цIыкIу кIогъэкIэ емышIэ-шIу-мышIэхэм узылулпIэкIэ чэ-фым узэлъыштэщтыгъ. Ау ко-ридорым нэмыкI зыужыкIы-пIэ зымыIэ сабыйхэм афэупси, Шыхьамбий общежитием уни-тIу горэ къыщигъоты, дэпкъ зэ-фагури Iуаригъэхи, сабыйхэм апае джэгупIэ-гъэпсэфыпIэ дахэ ыгъэлэпсыгъагъ. Ны-тыхэ-ри, кIэлэцIыкIухэри гушIо-кIэагъэх. Джащ фэдэ къабзэу, общежитиеу пчъэлупэ лъэгу-

щиз нахь зымылагъэри шIоIо-фэу зэлугъэкIоти (акъылкIэ), аригъэукъэбзи, чыгы, къэ-гъагъ зыфэпIоштхэр шагъэ-тIысыхи, тетIысхьапIэхэри шагъэуцухи, гулэтыпIэ чIыпIэ дахэ ышIыгъагъ. Щэч зыхэ-мылгыр, Къуикъо Шыхьам-бий ыбгъэ щытIэмырэ гупшы-сэ иныр дэхэгъэм, шIугъэм, зэ-фагъэм ахэхьыкIыгъэу зэрэ-щытыр ары.

УсакIом идунай гумэкI-гу-кIэгъукIэ къэдзыхьагъ. ЩыIэ-ныгъэм щыхъуи, щышIи зэри-усэижызэ, цыф жъугъэ мин-мэ ягъашIэ — яшIуагъэ, яшIа-гъэ, ягулгытэ, якъыл, янасып ыкIи янасыпнчъагъэ гъашIэм ипсыкъефэх зэпымыоу ыгъэу-нэфэу матхэ. Арыба усакIор зыгъэинырэр, зыгъэбжышIо-рэр. Ежъ фэдэ цыфыгу мин-хэм яхъатыакIоу щыIэныгъэ пчэгум къызгъэуцорэр. Ар зы-фэукIочырэр зэчый ин зы-хэлъэу, зинэфыпс шъхьамысэу зигупшысэ зылэжыырэр ары. Ащ фэдэ усакIор лъэпкымыкIи, ежъ ышъхьэкIи насыпышIу.

Шыхьамбий имафэ, иилгъэс пэпчэ игупшысэ ащытIыр-гъуагъ. Iоф мыухыр, Iоф ны-къуашIэр гузэпыкI-гупсэфын-чъэу зэрэщытыр ыушгъэфы-рэр усакIом, джары усэм икъэ-хьун, псэ хэлгытэу, сабый къэ-хъугъэм зыкIыфигъадэрэр Шыхьамбий. Ары, такыкы-пэ гушIуагъохэр гупшысэ тIэ-мыгъэм ижыкIабзэ итэмзэ-хьэх. Дунаишхор ришIыкIэу, усакIоу Къуикъом «ГъашIэр — псыкъефэх» еIо. Шып-къэм демыгъэштэнэу хьурэп. ГъэшIэ чыгым ипсэкъутэмэ инэу, усакIор цыфхэм игу-пшысэкIэ атеупхъухэ, афэкIо. Зихъярым дэгущIо, квин зи-Iэм дэнэшхъэи. Ыпсэ ифабэкIэ илгъэпкъ ыфапэзэ, иилгъэсхэр, лгъыгъэ зыхэлъ шыу пытэу мэ-кIуатэх.

Къуикъо Шыхьамбий шэп-хэ ин илгъэ гупшысэр лъагъэу зэрилэтыштым, зэрилэжы-щтым гугъапIэ фытиIэу, усэкIо мыуцэкужэ псэпытэ, бгъашIэ хъунэу фэтэIо. ДжырэкIэ адыгэлIым изыгъогу къэгъэзэ-гъу къыкIугъэр, нахьыбэр ыпэ-кIэ къэт.

МАМЫРЫКЪО
Нуриет.





Усаклоу Къуикъо Шыхьамбий къызыхъугъэр непэ илээс 50 мэхъу

Непэрэ мафэр
силлыкьу

Чыгумрэ огумрэ зыцзэпыдагъэм
Сынэс сшlouгъоу, сехъуапсэу
Зычэц-зымафэ сыкьуагъ.
Нэллэгъу Іэпаклэр зэрэпцлър
Гум къысылуагъ,
Лъэр ыпсыхъагъ.
Чэцымрэ мафэмрэ янэфы цаклэ
Ренэу мыпшыжырэ охтэ гъэцаклэр,
шллыкьу пльышъуитлър зэсыубытылэу,
Гучлэм ипшэхъу зыуклочлърэр сшлолэу,
Гъашлэр хэсхыгъ.
Синьбжыкьу хэхэсыгъ...

Псыхьомрэ нэкьымрэ зэгозыбыкьлэу,
Хафэмрэ пкьыхьэмрэ зэхимышлыкьлэу,
Плыгъэм ишанхъэ гъэцлыкьуагъае,
Гумахэм шъэфыбэр зэхуегъае,
Къыскъоуцу, зэфэныгъэр!
Сыгъэмыс, зэкъоныгъэр...

Псэмрэ аджалымрэ ягъогу зэхэкьы
Хэти блицынэу сыфэгъуэжы.
Шулэгъуым имашлун бгъэгунэм цысылубэу
Жъалымы напэр зэманым ыубэу,
Непэрэ мафэр силлыкьу!
Сызфатхэрэр цыфы цыкьу!

* * *

Зыцэ узрэм уинасын фэмылуат,
Псэм елэжырэм игукъао хэклодэн.
Узышлэжырэм уисэлам дэрэкьуат,
Шъхъэхыгъэу гур зыфэшлум хэдэн,

Тигъунэгъуым яхъэжэ сыкьышлэжырэп,
Жэмачыум ибзаджэ класагъ.
Ыцэлышхъы лы къупышхъэр ыштэжырэп.
Ау ымакьэ сэ сызэресагъ.

Чэцы клыхьэм сыгу къытелъадэ,
Моу серэжы зы хьаклэцпычъэ
Згъотын фалэу... Зыгорэм шладэ
Хьаку машлом пэлабэ мэкъэнчъэу,

Плыжэ губзыгъэм икъэбар Іаклэзыгъэу
Телевизор пхъуантэр джэгуаку!
Иукьытэ мыпшыжыгъэ егъэзыгъэу,
Охтэ ешъуагъэм ичыракьу.

Зэ зылажэба, зэман бетэмал!
Ны шъхъатехъор тэмэкьым темых.
Цыф намысыр уиуз иамал,
Сабый цхыпэр синэплэгъу блэмых.

* * *

Гуклэгъу цымылэр загъорэ дгъэплыеу
Зычэц-зымафэ темызэцэу къетэхьакьы.
Тыгу зыклордэм жъалымыгъэр дгъэлаеу.
Тхьамыклагъоу хэтхыцт напэр тэтхьакьы.

Шлушлэ макъэр умышлахэу гум къиджыкьлэм,
Уечъэжэсэн зылэ цэигъэ улъыхъунэу.
Сэдэкъэхэдзым Іаклэплъхъагъэу тлэкьу деплэкьлэм,
Къыуегъашлэ шлушлэ Іахьыр имыкьунэу.

Сэдакъэ хэбдзыныр хэхыгъэу Іэнатлэ хъугъэ,
Шъхъаджэ илэжъанлун гъэшлэ урамным цыхэхыгъ.
Пышэишъэ зишлугъор гуклэгъу нэпцлыкьлэ агъэтыгъо,
Шъуашлэ Іахъэу фагъэнэфагъэр зэхыхыгъ.

Сабыр сабыйзэ ахъцэ къырагъэлэжы,
Игъорыгъоу нынэплосицим къыздырахьакьы.
Ацэгъушэжышъ, а зы нэбгырэм тло зытрацае,
Сыд пай улэжэсэн?.. Ау цытми мэунэгъоажы,
Ахъцэ шлуклае уцыхъаныцтмэ къэблэжыын.

Загъорэ склэджыбэ ахъцэ жъгъэир къисэпхъоты,
Ау хэт джы непэ ар сэдакъэу пльыхъыын?..

Плъызын гонэгъу

Гупшысэ хьер пшыгъэ, пагъэ,
Тыгъэ гомылум оцхыр тырицыгъ.
Гъатхэм игъоу орэдкьлэ джагъэ,
Сыгу лъэпэрапэу лъэсгъогу сфыхицыгъ.

Нэжгъэ зэхъагъэу клымафэр клэзэзэу
Тыгъосэрэ мафэм хэткьухъажыгъ.
Къэгъагъэ мэлэшлум сигъэпэразэу,
Шулэгъу хъопсагъор къэуцыжыгъ.

Осэпсы гъунджэр сыулэгъунэу
Уцы клыгъакьлэм сытелъэдэн.
Гукъаоу, панэм ишъофы гъунэу,
Лъэпцлэ-лъэужхэм сахэдэн.

Шъыпкьэ, сыожагъэ, гъэтхаклэр!
Гугъанлэр чъыг тхъапэу къыдэчъыжыгъ!
Чэфынчъэ къэлэмыр къэнэхъэжыгъ!
Плъызын гонэгъуым инэлх стезыжыгъ...

* * *

Зы маф, зы чэц, зы маф, зы чэц...
Гуцылэр гъашлэм неуцым феи!
Тыгъосэрэ лъагъор сапэм егъэсэй,
Клэлэгъу гукъэкьыжырэ Лэбэ клэй!

Зы лъагъор лъэгъуитлукьлэ зэхэмыхъажэ!
Тыгъэу губжыгъэр зэу къомыхъажэ!
Мафэу псэгъэм зыкьелотэжы,
Гукъэкьыжэ хафэм псэр фегъэтэжы!..

Зы гъашл, гъэшлутлэ, уахътэр мыпшыжы...
Ллэшлэгъуитлэу лъэмыджыр сыгу къэкьыжэ.
Мэхъу гукъаор пфэмыуклочлэу,
Бэрэ уцытмэ — усэ зэгъоклэу!..

* * *

Бжыхъэ мыухыжэ шхъэ закъор,
Къыпзын тхъапи пымытыжэ!
Лъэрыгъым инагъ джабгъу лъакъор,
Сэмэгъу лъакъор ышхъэ фимытыжэ!..

* * *

Сылэпэрапэу неуцрэ мафэм сыпэгъокьыгъ,
Игухэлъ шыпкьэм сигъэгумэклэу сеупчыгъ!
Сыдым къыхэкьлэу
пкьыхъэлэ дахэр шхъхъарыкьыгъ!
Шлоигъо дахэр мафэу къэкьлоцтым хэти фылыгъ!..

* * *

Осыр къэсы, чыгур бзакоу мэнсы,
Чъылэ зыхэхъагъэ гъогурьклор лъэсы!
Зыкьэт сигукъэкьы, укьуагъ неуц нэсэу,
Шулэгъуым уеджэнэу гукъэкьыжэ-осэпсэу!.

* * *

Тыгъуасэ цегъэжыагъэу сыдэгъу.
Непэ сегунысэмэ сынэишъу.
Къэсымылуагъэм неуц гур еубзэку...

Гугъэ ныкьочъыер Іэ сэмэгъу.
Псынэкьлэчъыр имыгъукьытэу еишъу.
Зымгъэшъокьлэ кымынэжэ плэгъу.

Нэфшъагъом шлулэгъур еубзэгъу,
Нэллэгъу пцланэр еишъу хъэтэнэмыхъ.
Сфэмыуклочлэу сызтенагъэр гъогу гузэгъу!..

* * *

Огумрэ чыгумрэ непэ зэлукьлэхи зэфэс зэхачагъ!
Цыфымрэ уахътэмрэ гъашлэр къалъыти
агъэшлэгъуагъ!
Гукъэкьыжэ Іаем бзылфыгъэ Іазэр епцагъ!
Гууз шъэфэу зымы ымышлэрэр Іэзэгъу ылуагъ!..

КЪУИКЪО Шыхьамбий

Гъашлэу лъытагъэр гукъэкьыжэ хъуцтым
егунысагъ,
Чыгум гулътэр огоу къэбзацим фыхигъэпсыгъ!
Гуклэгъу зыхэлъыр псапэм ишэны есагъ.
Неуцрэ мафэм чъылэр хэхъагъэу къэпсыгъ!
Ацэ енкъокъуи, шы уанэм зыридзи, шэсыгъ!

* * *

Сижъау-ныбжыкьу цыхъэ фэшилърэн —
Слэгъузэ сакьыб зыцегъэбыллы.
Хэт изекьуакьлэ ыгъапэу пылър,
Кло сесэжыгъэишъ згъокьырэн.

Тыгъэр гужъуакьлэм къыдаплэгъу
Бзый фабэкьлэ сызитлэкьырэм,
Сакъогъу къоткьухъэ. Ау къызыушлункьырэм,
Мазэмрэ ежыымрэ спсэ азыфагу.

Сегъапэ: сызычъыежырэм,
Хэт синьбжыкьу лъыхъура,
Пкьыхъанлэм гупшысэу екьлэра,
Мэзакьлэм ишлункьлэ зыхыежырэм?..

* * *

Тыгъэ напэр ошъо чапэм зыцэпсыхырэм,
Иньбжыкьу мэшло тэпэу къысфэкьложы.
Ренэу сиусаклэ къызыуцрэм,
Пшэхъонэкь тетхагъэу хэкьокьлэжы.
Лъэуж шэлъ гугъанлэр мэшлобзыеу,
Пчъэлухыгъэмкьлэ сиунэ къысылуекьлуашъэ.
Сикъэлэм къыфэмылуагъэм лъэпэпцлыеу,
Шэф остыгъэр фыхегъанэ. Сыгу мэкьлашъэ...

* * *

Бэджыхъ лъэ къуанчэм ишхъухъ сылхыхъоу
Унэ клашъор къэсплъыхъагъ Іэдэкъэ жьаукьлэ.
Цыф лъэуж чым темыфэу телсгъэгъагъ,
Лъэкъо лушыр зышхъэ нэкьым етхъуагъ...

* * *

Зынапэ Іэтыгъэм илэгъуж дэкьлае,
Цыфы зыукьыгъэм ынапэ мэсэи.
Емызэц тыгъуакьом ылэхэр мэгъуаеу,
Игунахъ цэ шлуцлэу ыпсэ реусэи!

Шлушлэр къызэбэкьлэрэм псапэр зэрэнэкьы,
И «шыкур» мыпшыжыгъэу ыгукьлэ рэхъат.
Ем ыгъэныбджэгъурэр ренэу къызэплэкьы,
Акьылым фэныкьом пцлэбэр ишыхъат!

Сабый гъы макъэр гушлом иорэд,
Ным ифабэ дахэу цхыпэм хегъэкьухъэ!
Къыныр зыушэтыгъэр лыжыгъы лушым фэд,
Чым ыкьуанэ лыхъоу, лъэсэу зэпекьухъэ.

* * *

Игъонэмысэу ныбжыгъы лъэхъагъэр
Уахътэм ебэнызэ неуцрэм факьлоу,
Унэгъо Іужъум нэфылэ тхъагъор
Іэкьлэхъэ лэжыагъэ губгъуакьлоу!..

Зэман жъалымыр зэхэшлэ пцагъоу,
Коцышхъэу губгъом къыщыкьлэрэм епцэу,
Сисабыгъор ныбжыкьу лъагъоу,
Нэфылэ Іэпакьлэуи хъугъэ къыкьлацтэу!..

Джы къызнэсыгъэм нэфылэм цыцтэу
Пчэдыжырэ гум чъыламэр шхъарехы...
Гъашлэм жъалымэу Іашэр къыпфиштэу
Зэ къыпхэпыджэмэ, ренэу псэр хехы...



КІэрэщэ Тембот публицист ІэпэІасэщтыгъэ

Адыгэ Республикэм, Кавказым ащыпсэурэ цыфхэм шлу альэгурэ тхэклошхоу КІэрэщэ Тембот июбилей ехуылэу дахэу тефэу фалуагъэр макІэп. Томищ хьоу ытхыгъэхэр дэтхэу Мыекъуапэ 2002-рэ илъэсым кышщыдэкІыгъ. Гъэзетхэм кыыхауыгъэ материалхэм ягугъу къэтшы зыхьукІэ гъэзетэу «Адыгэ макъэу» кызырхьагъэмкІэ къэдгъэлъэгъоштых. Материал гъэшІэгъонхэр къахэтхыгъэх Мамырыкъо Нуристрэ КІэрэщэ Зуэрэ атхыгъэхэм. Ахэми пэшорыгъэщэу материал гъэшІэгъонхэр къауогъонгъэхэмкІэ «тхашьуегъэпсэу» ятэІо. А зэкІэми титхыгъэ лъэшэу къагъэдэхагъ, къагъэбаигъ.

Урыс тхэкІошхохэу А.С. Пушкиныр, М.Ю. Лермонтовыр, Л.Н. Толстоир, А.П. Чеховыр, Н.В. Гоголыр, В.Г. Белинскэр зыпштэхэкІэ, публицистическэ жанрэм илхэр щыгъэзыагъэхэу уакъытегушылэмэ ятворчествэхэм кІуачІэу яІэм кышщэкІэ, нахь нэгъыфхэу къэнэх, эмоциональнэ машлоу акІоцІылыр мзупабжэ, икъу фэдиэу плуныгъэ амалэу яІэр кыбнэсырэн. А лъэныкъор кыдэслыгътэзэ КІэрэщэ Тембот итворчествэкІэ щысэхэр сыугъоихэ зэхьум публицистическэ статьяхэм нахь сынаІэ атезгъэтыгъ (ахэр, сэ

кызырэсшІошІырэмкІэ, гъэзетеджэхэм нахь макІэу ашІэх). Ахэм яджэхэрэри нахь макІэ мэхьух, сыхьатэу адыгэ тхакІохэм, публицистхэм ятворчествэ рызэрагъэшІэнэу, программэхэм щаратхэрэм къащагъакІэ нахь, зи арагъэхьурэн. Ауштэу зыщыхьурэ уахьтэм адыгабзэу, сабийхэм яныдэльфыбзэу, Тембот лъэшэу шлу ыльэгъуштыгъэр, жыы къабзэу нэсырэр макІэу, тыгъэм инэбзийхэм икъоу къамыгъэнэфэу жьаум кычІэнэ.

КІэрэщэ Тембот къуаджэу Кошхьаблэ (Кошхьэблэ район) 1902-рэ илъэсым кышщыхьугъ ыкІи исабыигъор ащ шыкІуагъ. Бэрэ пэмытэу Мыхьамэт, Тембот ятэ, Ставропольщыц урыс унагъо горэ нэлуасэ кыфэхьугъ (н. 300 — 410). Сятэ урыс унагъом ядэжъ къагъани зауІэрэ Ставропольщылагъ. Ащ еджакІи тхакІи урысыбзэкІэ ыІэ кышщыхьагъэх. Ау еджакІи тхакІи сэ сигъэшІэнэу сятэу Мыхьамэт кыспылыгъэн. Ау сэр-сэрэу еджапІэм клорэ кІэлэцІыкІухэм сяхьуапсэу къэсштагъ. Къуаджэм а лъэхьаным еджапІэхэр адэтыгъэхэп. Ефэндхэри фягъэхэп къуаджэмэ ахэр адэтынхэу. АрапыбзэкІэ сатыр шьхьафхэр езбырэу сабийхэм зэрагъашІэхэмэ нахь псапэу альтыгъ

щтыгъэ. Ефэнд зэрыс унагъохэм къурланым щыц сатырхэр езбырэу арагъашІэщтыгъэх, къарыкІырэр амышІэми. А шыкІэр непэ кызынэсыгъэми цагъэфедэхэу унагъомэ уарихьылІэшт. Ау, гукъау нахь мышІэми, адыгабзэм ащ фэдиэу фэгумэкІыхэрэн. Ар Тембот непэ псаоу кыпхэтыгъэмэ афидэщтыгъэн. Сыда плэмэ илэпкы ыбзэ зымышІэжырэр тхьамыкІэу ыльытэщтыгъ: «Адыгабзэр ежъ пэе атхыгъэм фэдэу зэрихьэщтыгъэ, кымыгъэгъунэрэ шылагъэн... Зиньдэльфыбзэ зымышІэрэм хэтми ибашьо тео» («АМ» мзэае и 8, 2012-рэ илъэс). КІэрэщэ Тембот адыгабзэм дыкІыгъоу урысыбзэри, къэбэртэе-щэрджэсыбзэхэри дэгъоу зэригъэшІэгъагъэх! Ахэр зэгъуэсэхэу уарылэжъныр мыпсынкІэми, кыдэхьугъ. Сэ бэрэ конференцихэу тхэкІошхом итворчествэ зыщытегушылэхэрэм сарихьылІагъ, нэпэмыкІ хымэ къэралыгъохэм (Венгрием, Польшэм, Грузиэм, Сирием) сачылагъ, ау ащ ытхыгъэхэм къакІэмыупчІэхэу зыкІи кыхьэкІыгъэн.

Тембот урыс ублэпІэ еджапІэмэ ачІэхьанэу зэмыхьум, Хьатыгъужыкыуае кышщызэІуахыгъэ унэе ублэпІэ еджапІэм чІэхьагъ, еІланэ Уфа медрысэу дэтым щеджагъ. Ащ кы-



фэІорышІэхэу гушылэ псыхьагъэхэр кыгъотых, гушылэ дахэхэмкІэ егъашІох. (н. 404-рэ, я 2-рэ).

Пщыгъу пшэжыныр плъэкІырэн КІэрэщэ Тембот гушылэ Іушхэу ипублицистическэ тхыгъэхэм ащигъэфедэщтыгъэхэр. «Сихэутыгъэ гушылэ кырыкІуагъэхэр» зыфилорэм моушгъу кышщыІогъагъ: «СихыІэныгъэ згъэдэхэным пэе анахь хэклъплэшлоу кыхьэхыгъэр сисІэныгъэ хэзгъэхьоныр ары: цыфмэ сшъхьэ анахь къазэрэхэзгъэщын слъэкІынэу ренэу слыгъэрэр еджэныр ары. АщкІэ зэкІэмэ сакъыхьэщнэу сыфэягъ. «Вот

чем я отличался от подобных мне адыгейцев», — урысыбзэкІэ къэпІон хьумэ. Мы гушылэмэ уарыгуазэ хьунба сьд фэдэ уахьтэмкІи, сьд фэдиз уныбжымыи. ШІэныгъэм цыфыр зекІокІэ дахэм, Іэдэбныгъэм, адыгагъэм афегагъэс. А гушылэхэр тыди сабийхэр зышагъасэхэу, зыщанІухэрэм адыгабзэкІи, урысыбзэкІи ащытетхагъэмэ ухагъэукъоштэп, Іэдэб пхэлэу, шыпкъагъэр уишэнэу уапІушт. Сэгугъэ а гушылэхэр тильэпкы щэІэфэ жьы мыхьунхэкІэ, адыгэгъэ дахэу титхэкІлошхо кытхыхьагъэхэр зэрахьанэу. Орэбагъох, псауныгъэ пытэ ярэІ КІэрэщэ лъэпкыхэу адыгэхэр зыгъэдахэхэрэм ащыщхэр.

БЛЭГЪОЖЪ Зулъарин.
Филологие шІэныгъэхэмкІэ доктор, Адыгэ къэралыгъо университетым ипрофессор, Урысыем ижурналистхэм я Союз хэт.

УИТАРИХЪ ЗЭГЪАШІЭ, ГЪЭЛЪАПІЭ

Лъэпкы фольклоры

Адыгэхэм яфольклор гуфалъэу ухапльэмэ, лъэпкыым игъогууанэ щичэчыгъэр зэкІэ — кыни, тхьагъуи, гушлуагъуи, гумэкІи, хьари, зэо мэшІо зэпымычыжыи хэолъагъо. Иагъэп джа зэман чыжъэм адыгэм тхэкІэ амал, ау игурыгъуазэкІэ, иакъылкІэ бэ ыгъэунэфыгъэр, ныбжырэу ыгу къынагъэр, ибзэшІогъэ-ІупкІагъэкІэ, иусэ мэкъэ шьабэкІэ, игучІэ макъэкІэ кылуагъэр.

Лъэпкы фольклоры адыгэ тхьэдэІуагъэхэм, усакохэм, ордэуэхэм, пшысэІуагъэхэм — цыф акъылышлуабэмэ ялэжыгъэ ин. Джырэ мафэхэм джары яшыпкъэу шІэныгъэлэжъхэм фольклорым анаІэ тетэу, еІлупщыгъэу Іоф зыкІыдашІэрэр — хэбгъотэшт ащ узыфаер: гушшыси, акъыли, гушылэ шып-

къы, тарихъ хьугъэ-шІэгъэ ини, лыхьужь сурэти, лыгъэшІэпІэ чыпІэ ифагъи, батыр нэшани, лъэпкы шэн-хэбзэ зэлэгъуби, цыфыгъэ зекІуакІи, мыхьун уцукІэ-шІаки. Фольклорыми, шыІэныгъэм фэдэ къабзэу, шІумрэ емрэ щызэготэу кышщыздекІокІых. Ау анахь мэхьанэ зиІэу гу зылыозгъатэрэр сыдигъуи шІур ем ыкІыІу зэрэхьурэр, зэрэтеклорэр ары. ШІур зэрэщыІэм, ар кыным, пцІым, Іаеи зэрэтеклостым шІошхьуныгъэшхо сыдигъуи цыф цыкІу кызырэкІоіом афыриІагъ, игугъэ лъэпкыыр лыкІэхьагъ. Непэ зэгорэм шІункІым кыхьэплъэу шыІэгъэ адыгэхэм ящыІаІэ Совет хабзэм ишлуагъэкІэ дахэу зызэблихьугъ, агъотыгъ шыІэкІэ шьхьафит тынч, псэукІэ амал

инхэр, агъэпсыгъ Адыгэ хэкур, гъогу дахэ ышІыгъ, ащ ылъапсэ къытэджагъ джы ти Адыгэ Республикэу илъэс 21-рэ гъогур къэзыкІугъэу лыкІуатэрэр.

Уитарихъ блэкІыгъэ умышІэу непэрэ мафэм уасэ фэшІыгуай, джащ пэе, титарихъ пычыгъохэу анахь мэхьанэ зиІэхэр тинэплъэгъу ренэу итэгъэтых.

Орэдыжъхэр ыкІи лъэпкы мэкъамэхэр

Адыгэ орэдыжъхэм, тимызыкэ фольклор тильэпкы культурэ ылъапсэ тфаухьумагъэх.

Урыс композиторэу М.И. Глинкэ (1823) Темыр Кав-

казым зыщылагъэр мыгъэ илъэси 190-рэ мэхьу. Адыгэхэм ямузыкэ бэшІагъэу урыс композиторхэм янэплъэгъу кызыфишгъагъ. Апэ шылагъэр М. Глинк ары. Ылэгъугъэр ыгъэшІагъо икъугъ. Ащ ытхыщтыгъ: «Сэ слэгъугъэ черкешенкэхэм якъэшІуакІэ ыкІи джыгытхэм яджэгукІэ ыкІи яшызэпачьэ». Композиторым тыритхэгъэ адыгэ мэкъамэхэр ыужым ащигъэфедэгъэх иоперэхэм. М. Глинкэ оперэу «Руслан и Людмила» зыфилорэм хигъэуцуагъэх «Лезгинкэр», «Персидскэ хорыр».

Адыгэ музыкантхэм яшлуагъэкІэ адыгэ орэдыжъхэр, лъэпкы мэкъэмэ дахэхэр кызытэнагъэх.

ЗэлашІэрэ адыгэ музыкантэу КІыкІ Аслъанбэч Хьусенэ ыкьор кызыхьугъэр мыгъэ илъэси 100 мэхьу. (1913 — 1990). Ар Нэшъукъуае щыщыгъ. Сабыигъ

шыкІэпщынэм кыыригъалоу зырегажъэм. Ежъ иунэгъо кІоцІ: ыужым ихьакІэщ, кыпэблэгъэ цыфхэм апашьхьэ икІэсэ мэкъамэхэр кышщыригъалоштыгъэх. Зэхэхьэшхохэр икІэсагъэп, ау ишыкІэпщынэ макъэ гур ыубытыщтыгъ. Я 60-рэ илъэсхэм Аслъанбэч иорэдхэр радиом щытыратхагъэх. Итворчествэ зэрагъашІэмэ ашІоигъоу, Адыгеим ыкІи Къэбэртэе-Бэлыкъарым ямузыкаведхэр ыдэжъ макІох. КІыкІ Аслъанбэч ишыкІэпщынэ макъэкІэ адыгэ лъэпкыым ипсэемиблэжыныгъэ аригъашІэщтыгъ. Орэдыжъхэр, лыхьужь ордэхэр бэу ышІэщтыгъ, мэкъэмэ дэхаби кІыригъэщыщтыгъ. Музыкантым творчeskэ клэн бай кышщинагъ, ар зэбгъашІэу, зэбгъэзафэмэ, бэ адыгэхэм ямузыкальнэ фольклоркІэ шІуагъэ зиІэу хэбгъотэщтыр.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.



9. Субсидиехэр зыфитегъэпсыхыгъэ гухэлъхэмкIэ зрагъэфедэрэм гъунэ лъызыфырэр Комитетым ибухгалтерие ары.



ТЕАТРЭМРЭ ГЪАШЭМРЭ



Клуачлэу хэпхырэм

уегъэлъэшы

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцлэ зыхырым ирежиссерэу, АР-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ ИофышIэшхоу, Къалмыкыим изаслуженнэ артистэу Хъакъуй Аслъан ыныбжэ илъэс 55-рэ зэрэхуыгъэм фэгъэхыгъэм пчыхъэ-зэхыхэм цыфыбэ щытлэгъугъ. Республикэм культурэмкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Васильевар А. Хъакъуим кыфэгъушIуагъ, министерствэм итын анахэ лъапIэу Теудожэ Цыгъо ыцлэ агъэнэфэгъэ медалыр кыбитыжыгъ.

Теудожэ районим иадминистрации ипашэ игуадзэу Хъадэгъэлэ Марыет, районим культурэмкIэ игъэорышIапIэ ипашэу НапцIэкъо Руслъан, Адыгкълэ иадминистрации культурэмкIэ игъэорышIапIэ ипашэу Хъодэ Адам, Хъакъуй Аслъан яншыпхъоу Дарыет, АР-м и Камернэ музыкальнэ театрэу Хъанэху Адамэ ыцлэ щытым ихудожественнэ пащэу Сулеймэн Юныс, Урыс драматическэ театрэу А.С. Пушкиным ыцлэ зыхырым идиректорэу Николай Иванченкэр, АР-м инароднэ артистэу Валерий Смолиныр, А. Хъакъуим иныбджэгъуху, зедджагъэху Тхаркхъо Эрстэмрэ Шэуджэн Бэчмызэрэ, нэмыкIхэри Мыекыуапэ щыкIогъэ зэхыхэм кыщыгушылагъэх. Тильэпкэгъу-

Щытхъоу фалорэм шхъэр «ымыгъэуназэу» ыпэкIэ плъэрэ цыфгъэшIэгъонмэ Хъакъуй Аслъан ащыц. Икыуаджэу Пшыккыуахъаблэ кыщызэхэхыгъагъэр сщыгъупшэрэп. Щылэныгъэм илъэныкыуабэ ыльэгъун зэрильэкырэм дакIоу, зыфежъэрэ Иофым зыкыщи-гъотын елъэкIы.



Хъакъуй Аслъан илахылыхэм, кыпэблагъэхэм ахэт.

хэм гуфэбэныгъэу ахэлъыр адыгабзэкIэ кыралотыкIыгъ. Урысэу хэлэжъагъэхэм адыгэ гушылэхэр кызэралыуагъэхэм тигъэгъушIуагъ.

А. Хъакъуим кыухыгъэ Нэчэрэзые гурыт еджапIэм идирек-

торэу Бэгъ Маринэ адыгэбзэ зэгъэклугъэкIэ кылуагъэр университетим щызэхэмыхын плъэкIышт. Аслъан икIэлэцIыкIу-гъом еджапIэм щызэхашэрэ зэхыхэхэм зэрахэлажэщыгъэр, спектаклэхэм рольхэр къащи-

шызэ, искусствэм хэшагъэ зэрэхуыштыгъэр, янэу Самэт кIэлэ-еджакIохэр бзэм зэрэфигъасэ-щтыгъэхэр, щылэныгъэм кызы-дихыгъэр къыныгъохэр Аслъан кызыэрэныкIыхэзэ Лъэпкъ театрэм цIэрыло зэрэшыгъугъэр, нэмыкI кьэбархэри узылэпищэу кыло-тагъэх. А. Хъакъуим ригъэджа-гъэху театрэм иартист хуыгъэ-ху Нэхэе Мэрджанэт, Къэбыхъ Анзор, фэшхъафхэри пчэгум кыхыгъэи кыфэгъушIуагъэх.

УзэрагъэлъапIэрэр, цыфмэ щытхъоу пфалорэр уилахылыхэм зэхыхыныр сыда зымыуасэр! Аслъан ятэу Мухьдин зэхыхэм гушылэгъу тыщыфэхуыгъ. Мухьдин ыкIо кышытхуыгъэп, пчы-хъэзэхыхэм хэлэжъагъэхэм гъунэ имыIэу зэрафэрэзэр кытылуагъ. Аслъан икIэлэцIэу Аскэр, Анцокъо, Аkozэ пчыхъэзэхыхэм щызэхыхыгъэр гъэсэпхыдэ афэхуышт, гукIуачIэм ыгъэлъэшыщтых.

А. Шэртаным ипсэсэ техыгъэ спектаклэу «Сомэ мин 600»-м хэлэжъэгъэ артистхэу КIыкI Юрэ, Мурэтэ Чэпае, Устэкъо Мыхъ-тарэ, Зыхъэ Мэлайчэт, Уджыхъу Марыет, Кушъу Светланэ, Джолэкъо Рэщыдэ, Джымэ Заремэ, КIэмэщ Разыет ярольхэр дэгъоу къашыгъэх. Режиссерэу А. Хъакъуим спектаклэр уахытэм диштэу ыгъэуцужыгъ. Еплыгъэхэм гуахыо хагъотагъ.



Урысыемрэ Адыгеимрэ искусствэхэмкIэ язаслуженнэ ИофышIэшхоу Сулеймэн Юныс иныбджэгъоу, икыоджэгъоу Хъакъуй Аслъан фэгъэхыгъэу зэхыхэм кыщыгъушылэ.



Режиссерэу Хъакъуй Аслъан ыгъэуцугъэ спектаклэу «Сомэ мин 600»-м хэлэжъэх артистхэу Джымэ Заремэ, Джолэкъо Рэщыдэ, Кушъу Светланэ.

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

«Ащэмэзрэ»
«Нэбзыйрэ» тагъэгъушхо

Дунэе гупчэу «Бэстым» зехищэгъэ фестиваль-зэнэкъокъоу «Гъатхэм иор» зыфиорэм купи 156-рэ хэлэжъагъ. Мыекыопэ объединениеу «Ошадэм» зыщызыгъэсэхэрэ кIэлэцIыкIу купхэу «Ащэмэзымрэ» «Нэбзымрэ» язырызэу Гран-при къафагъэшъошагъ.

Кавказ шьолъырым щыцэу Москва щыкIогъэ Дунэе зэнэкъокъум хэлэжъагъэхэр Адыгеим икIыгъэхэр арых нылэп. Якутием, Магадан, Оренбург, Ростов-на-Дону, Урысыем игупчэ кьалэхэм, нэмыкIхэм якупхэр фестивалым кыщышIуагъэх, ордэхэр кыщылауагъэх.

«Ащэмэзымрэ» «Нэбзымрэ» яхудожественнэ пащэу, Адыгэ кьэралыгъо университетим искусствэхэмкIэ иинститут икIэлэгъаджэу Бэстэ Асыет тызэрэщигъэгъозагъэу, «Ащэмэзыр» фольклорым щызэнэкъокъу-гъэхэм ащыц. Нарт оредыр кылуагъ. Лъэпкъ оредыр зыгъэжынчыгъэ «Нэбзым» Р. Барцом бусыгъэу «Сэ-

лам, хэгъэгур» зыфиорэм ригъэдIу-гъэх. Тиансамблэхэм шIухафтын шхъаIэхэр къафагъэшъошагъэх. Художественнэ пащэу А. Бастэм ордену «За профессионализм» ылоу кыратыгъ. Илъэс заулэ хуыгъэу зэхашэрэ фестивалым ащ фэдэ орденыр зыфагъэшъошагъэр нэбгырищ нылэп, ящэнэрэр Асыет ары.

Общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» мэфэкум зэхэхэ гъэшIэгъон щыкIошт. ЩытхуыцIэхэр кыдэзы-хыгъэ кIэлэцIыкIухэр, ны-тыхэр, лъэпкъ Иофыгъомэ апылхэр, шIэны-гъэлэжъхэр, нэмыкIхэри Адыгэ Хасэм щызэлукIэщтых, шIэжымыр искусствэмрэ атегушылэщтых.

ФУТБОЛ

Аужырэ
уплъэкIунхэр

«Зэкъошныгъ» Мыекыуапэ – «Митос» Новочеркасск – 1:1.

Ныбджэгъу зэлукIэгъур мэлылфэгъум и 1-м Крымскэ щыкIуагъ.

«Зэкъошныгъ»: Макоев, Абаев, Емкыужь, Мыкьо, Кузнецов, Сандаков, Барахоев, Жегулин, Натхьо, Винников, Кокарев.

Такъый, Батырбий, Нартиков, Нечукин, Ешыгуау – ахэри ешIэгъум хэлэжъагъэх.

ТикомандэкIэ къэлапчэм Iэгъуаор дэзыдзагъэр Такъ-ый.

«Зэкъошныгъэм» идиректор шхъаIэу А. Натхьом телефонкIэ кызырэтIуагъэу, къэлапчэм Iэгъуаор дадзэнэу тифутболистмэ амалышIухэр ялагъэх, ау агъэфедэгъэхэп. Арэу щытми, «Зэкъошныгъэм» иешIакIэ зэрэхигъахьорэр кыхэщыгъ.

Мы мазэм и 10-м «Зэкъошныгъэм» илъэс ешIэгъур ыублэщт.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕмтIыль Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ашыпсэурэ тильэпкэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

**Редактор
шхъаIэр
ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шхъаIэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШЦЛЭКЪО
Саид**

**ПшъэдэкIыж
зыхырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур**

**Редакционер
зыхэшыIэр:
385000,
къ. Мыекыуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.**
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыж зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэоры-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекыуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4010
Индексхэр
52161
52162
Зак. 881**

Хэутыным
узыщыкIэхэнэу щыт
уахытэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэхэгъэхэ
уахытэр
Сыхъатыр 18.00